

Løvenholm Fonden

GPS-mærkning af krondyr i Løvenholmområdet

Slutrapport, november 2021

Kristian Stenkjær, Niels Kanstrup & Lars Haugaard

- Titel: GPS-mærkning af kronstyr i Løvenholmområdet
- Forfatter(e): Kristian Stenkjær, Løvenholm Gods, Niels Kanstrup, Dansk Jagtakademi, & Lars Haugaard, Aarhus Universitet, Institut for Ecoscience
- Udgiver: Løvenholm Gods, Løvenholmvej 66, 8963 Auning, post@lovenholm.dk ©
- URL: <https://www.lovenholm.dk/>
- Udgivelsesår: November 2021
- Fotos: Forfatterne.
- Finansiel støtte: Miljøstyrelsen.
- Bedes citeret: Stenkjær, K., Kanstrup, N. & Haugaard, L. 2021. GPS-mærkning af kronstyr i Løvenholmområdet
- Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse
- Sammenfatning: For at opnå viden om kronvildtets brug af og færdsel på og omkring Løvenholm Gods ansøgte ejendommen i 2018 Miljøstyrelsen om økonomisk støtte til GPS-mærkning af et antal dyr. Tilsagn om støtte blev givet i december 2018 (MST-568-00032). Ved brug af faldnet blev i 2019 og 2020 fanget og mærket 5 hinder (GPS) og 2 kalve (øremærke). Af disse er en hind og en kalv blevet nedlagt. GPS-positioner for de mærkede hinder samt aktivitetsdata fra det generhvervede halsbånd fra den nedlagte hind har givet værdifulde oplysninger om dyrenes ophold og brug af Løvenholm-området samt om deres respons på jagt. Det konkluderes, at faldnet er en funktionel og kosteffektiv metode til fangst af ikke-gevirbærende kronstyr til mærkning. Kronstyrbestanden i den sydlige del af Løvenholm, Rosenborg, Fjeld og Bøjstrup er forholdsvis stedfast og som sådan en egnet enhed til integreret forvaltning i dette område. Fodring har stor indflydelse på dyrenes valg af opholdssted. Jagt har stor betydning for dyrenes opholdssted og aktivitetsniveau, hvor det ses, at dyr i perioden efter jagt søger dækning i skovområder og er mindre aktive, herunder i fødesøgning, end forud for jagten. Der er stor lokal interesse for projektet og dets resultater, der har været præsenteret på lokale møder for lodsejere. De 4 dyr, der pt har halsbånd, følges fortsat via GPS-mærkning, og fangstforsøgene videreføres indtil foråret 2022. Nærværende rapport gennemgår kun foreløbige resultater. De samlede resultater vil indgå i Aarhus Universitets database og ad den vej være genstand for en grundigere bearbejdning og publicering.

Indhold

1	Indledning.....	3
2	Anskaffelse og etablering af faldnet.....	4
3	Fangst, håndtering og mærkning	7
4	Resultater.....	8
4.1	Umiddelbar respons på fangst og mærkning	8
4.2	Homerange og aktivitetsmønster.....	9
4.3	Respons på jagt.....	12
5	Diskussion	14
6	Konklusion.....	15
7	Referencer	16

1 Indledning

Over de seneste årtier er bestanden af kronstyr øget i mange danske landsdele, herunder Djursland. Dette er sket både i kraft af, at de oprindelige bestande er styrket, og at dyrene er spredt til nye områder. Med denne udvikling er fulgt en række samfundsmæssige gevinster, bl.a. muligheden for at iagttage kronstyr, ligesom øgede jagtmuligheder er en meget betydelig gevinst både økonomisk og oplevelsesmæssigt. Udviklingen har tilsvarende haft en række negative konsekvenser særligt et øget omfang af skader på land- og skovbrug. Der er igennem tiden iværksat en række nationale og lokale forvaltningstiltag, men ingen har endnu vist sig effektive i forhold til at opnå fastsatte mål bl.a. om naturlig alders- og kønssammensætning i bestanden og reduktion af omfanget af skader i jordbruget.

På de arealer, der i dag hører til Løvenholm Gods (samlet 3.344 ha), og omkringliggende områder, har der været kronstyr siden artens indvandring efter sidste istid, og området hører til de få i Danmark, hvor kronstyr ikke har været udryddet. Der kan ikke gives et præcist tal for bestanden på ejendommen, bl.a. fordi dyrene veksler med naboarealer. Antallet af dyr på ejendommen varierer hen over året. Det maksimale antal vurderes til ca. 400 dyr, der typisk er fordelt på en række mere eller mindre faste opholdssteder, hvor tætheden kan være stor. Ligeledes er der store arealer på ejendommen, hvor dyrene sjældent opholder sig.

Løvenholm Gods anser kron- og andet hjortevildt for et stort aktiv både i kraft af dyrenes naturmæssigt værdi i sig selv og i kraft af potentialet for oplevelser, herunder jagt. Men ejendommen har samtidig en målsætning om at opretholde et rentabelt jordbrug i form af traditionelt skovbrug og et landbrug, der i dag drives økologisk. Det er en stor udfordring at forene disse målsætninger, idet hjortevildtet, især kronvildt, med den nuværende forvaltning forårsager betydelige skader. Det største problem ses i forhold til skovbruget, hvor der dels er skader i form af skrælning i eksisterende kulturer, og hvor ejendommen er begrænset i artsvalget i nye kulturer. Nye opgørelser viser, at kronvildtet årligt medfører et driftstab på ejendommens skovarealer svarende til 1,4 millioner kroner (Hinz 2019). Omfanget er steget over de senere år og vurderes fortsat at ville stige, med mindre der opnås ny viden om, hvordan man i højere grad kan samordne mål for bevarelse af gode vildtbestande med mål for rentabelt jordbrug, og at der på dette grundlag iværksættes en mere bæredygtig forvaltning.

Løvenholm Gods har over de senere år forsøgt at afhjælpe skadeomfanget på jordbruget igennem gængse metoder, som også bruges andre steder, herunder særligt afskydning og fodring. Det har imidlertid vist sig, at problemet ikke løses ad denne vej, og ejendommen er kommet til den erkendelse, at der mangler viden om dyrenes brug af området, bevægelser og adfærd i tid og rum – ikke blot på selve ejendommen, men regionalt. Løvenholm har iværksat tiltag til kortlægning af hjortevildtet på ejendommen, herunder bl.a. ved brug af vildtkameraer. Ligeledes deltager ejendommen i udvikling af lokale projekter, der bl.a. har til formål at samle viden via områdets jægere.

For at opnå yderligere viden om kronvildtets brug af og færdsel på og omkring Løvenholm ansøgte ejendommen i oktober 2018 Miljøstyrelsen om et tilskud til et projekt til GPS-mærkning af et antal dyr. GPS-mærkning af hjortevildt er en kendt og velafprøvet metode, der giver solide data om dyrenes opholdssted, aktivitetsmønster og adfærd, og det er muligt at aflæse dyrenes præference for opholdssteder fx i relation til sårbare produktionsområder og deres respons på forstyrrelser fx fra jagt. Med denne viden vil det i højere grad være muligt at indrette terrænet med henblik på at mindske skader på værdifulde afgrøder og skovkulturer. Samtidig vil GPS-mærkning af et antal dyr og resultaterne herfra skabe en lokal interesse for forvaltning af dyrene og dermed være et godt redskab til at sikre videre dialog om udvikling af forvaltningsmål, der inddrager et større areal og flere ejendomme. Data fra projektet vil kunne sammenholdes med tilsvarende data fra andre områder og fra tidligere undersøgelser og dermed bidrage til øget viden om hjortevildt også nationalt.

Miljøstyrelsen bevilgede i skrivelse af 9. december 2018 (MST-568-00032) tilskud til projektet, der organiseredes således, at Løvenholm var projektholder, og Aarhus Universitet, Kalø, indkøbtes til fangst og mærkning af kron dyr samt til indsamling af data. Dansk Jagtakademi indkøbtes til at varetage koordinering, fremdrift og rapportering. Projektet afrapporteres hermed.

2 Anskaffelse og etablering af faldnet

Aarhus Universitet, Kalø, indkøbte i foråret 2019 to stk. faldnet. Ud over dette blev der i 2021 stillet endnu et faldnet til rådighed, således, at der i sensommeren 2021 er opstillet i alt tre net. Lokalteter til opsætning af faldnet er løbende blevet lokaliseret og klargjort (Figur 1). I hele projektperioden har været anvendt samlet 5 fangstpladser heraf 3 på Løvenholms egne arealer og 2 på et naboareal.

Det er en overordnet konklusion, at anvendelse af faldnet er en praktisk og kosteffektiv metode, der er skånsom over for dyrene. Det er vigtigt, at terrænet er ikke-kuperet og at vegetationen er lav, således at nettet ved udløsning kan slutte tæt til overfladen (Figur 1). Placering udvælges desuden således, at dyrene har adgang fra tilstødende vegetation, men at der ligeledes er et åbent område til observation forud for udløsning af nettet. Til dette formål opstilles eller anvendes eksisterende tårn. Afstand fra net til tårn bør være mellem 100 og 150 m. Tårn og net placeres indbyrdes under hensyntagen til færthforhold og udsyn. Selve opsætning og montering håndteres bedst af et team på 4-6 mand, og kan med en sådan bemanning og god planlægning klares på ca. 2 timer (Figur 2 og 3). Det er en samlet iagttagelse, at dyrene ret hurtigt bliver fortrolige med nettet typisk inden for dage/uger (Figur 4). Nettene overvåges med vildtkameraer (Figur 4 og 5).

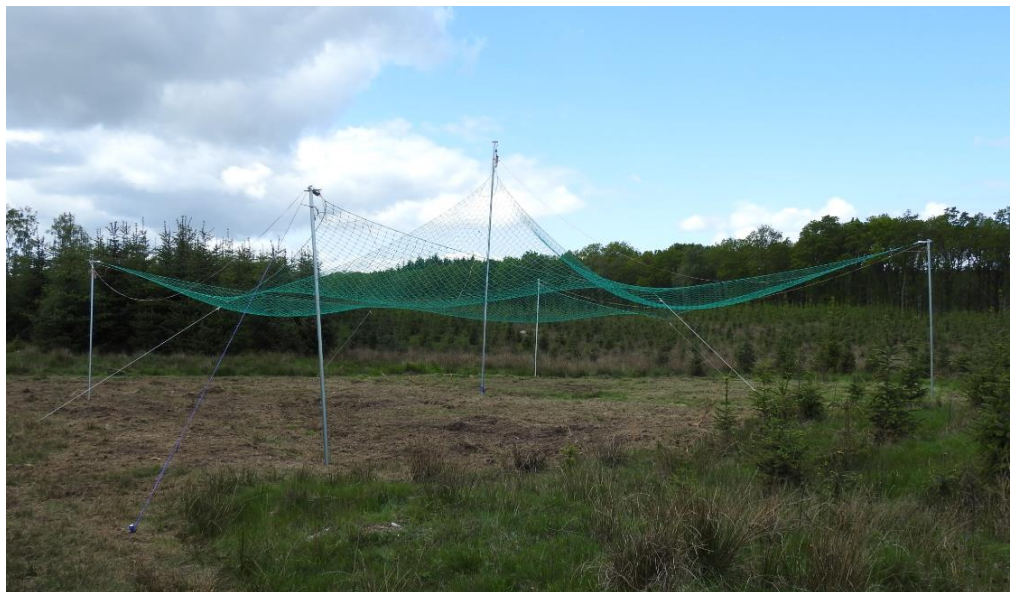

Figur 1. Klargøring af område til opsætning af net sker bl.a. ved slagleklipping af vegetation.

Figur 2. Opsætning af faldnet 29. maj 2019. Det er vigtigt, at vegetationen er kort, og at terrænet er forholdsvis jævnt og ikke-kuperet.

Figur 3. Det ny-opstillede net, 29. maj. Nettet er ca. 14x14 meter. Et magnetsystem i toppen af hver af de 5 stolper kan fjernudløses, så nettet falder. Der fodres omkring og under nettet for at tiltrække dyrene til området. Forud for selve fangsten fodres centralt under nettet.

Figur 4: Kronndyr bliver hurtigt fortroligt med nettet efter opsætning.

Figur 5. Dyrenes færdsel ved nettene følges løbende ved hjælp af vildtkameraer.

Der fodres med majs. Strategisk indrettes fodring afhængig af, om den har til formål at tiltrække dyrene til området, hvor der fodres både uden for og under nettet, eller

er målrettet på selve fangsten, hvor foderet placeres centralt under nettet og foder-mængden begrænses, så dyrenes opholdsperiode bliver koncentreret omkring sol-nedgang.

3 Fangst, håndtering og mærkning

Selve fangsten planlægges med en bemanning bestående af to observatører placeret i tårn med et beredskab af min. 6 mand plus dyrlæge. Dette beredskab er decentralt placeret, men skal kunne være på fangststedet i løbet af maks. 5 min. Kommunikation kører over radio eller mobiltelefon. Beslutningen om udløsning af nettet tages ud fra antal af dyr inden for fangstområdet (og placering inden for dette), typer af dyr (fx undgå store hjorte) m.v. Efter udløsning tilkaldes mandskab (Figur 6), dyrene bedøves med bedøvelsesgevær og de fangne dyrs hoveder tildækkes med tæpper. De efterfølgende rutiner er:

- Iltforsyning af dyr.
- Påsætning af halsbånd med GPS-sender (voksne dyr).
- Påsætning af øremærker.
- Udtagning af diverse prøver (fæces mm).
- Anti-dot til ophævelse af bedøvelse.
- Dyrene frigives efterhånden som de er færdigbehandlet.

I henhold til projektoplægget var det hensigten at GPS-mærke 5-10 kron dyr. Medio 2021 var der i alt gjort 6 fangstforsøg, som resulterede i fangst af 9 kron dyr (5 hinder 4 kalve). De voksne dyr blev alle GPS-mærkede og kalvene påsat øremærker.

Der er kendskab til, at en øremærket kalv og en halsbåndmærket hind (nr. 35323, alder ved mærkning 1,5 år) blev nedlagt året efter. Der er per november 2021 kontakt til i alt 4 GPS-mærkede hinder hvoraf to hinder ved mærkning var i aldersgruppe 3-4 år samt to i aldersgruppe 4-6 år.

*Figur 6: Selv om dyrene naturligvis stresses ved selve fangsten, bliver de hurtigt rolige. De bedøves før håndtering. Ud over selve mærkningen udtages prøver til sundheds-
overvågning (parasitbelastning, næringsstoffer mv).*

Hind frigives efter fangst, mærkning og håndtering.

4 Resultater

Der logges med fastlagte intervaller GPS-positioner, der kan anvendes til at fastslå de mærkede dyrs færden. Hyppigheden af logningen af positioner kan reguleres. Standard-logning til "hverdag" er en position per time, men der "kan skrues op", således at der i relation til analyse af fx jagtlige forstyrrelser logges positioner hvert 5 min. Programmering af logningsintervaller afmåles i forhold til behov og batteriforbrug. Ved en standardindstilling er der en forventet batterilevetid på 2-2,5 år i det anvendte udstyr. Halsbåndene indeholder desuden en aktivitetssensor (fx registrering af dyrenes hovedbevægelser og dermed fourageringsadfærd), hvorfra data lagres i halsbåndet. Disse data er først tilgængelige ved generhvervelse af halsbåndet.

Alle halsbånd er udstyret med en "drop-off" mekanisme som automatisk aktiveres efter en forudprogrammeret tidsperiode – i denne situation 910 dage - hvorefter halsbåndet falder af dyret og kan generhverves (enten vha positionen, hvis halsbåndet stadig er aktivt eller vha af indbygget et VHF-fyr). Alle halsbånd har desuden af sikkerhedsgrunde mulighed for manuel drop-off hvis situationen måtte tilsige det.

Det følgende er en foreløbig præsentation af data fra enkelt dyr. Resultaterne fra mærkningerne af dyr i Løvenholm-området vil indgå i Aarhus Universitets samlede database og ad den vej være genstand for en grundigere bearbejdning og publicering.

4.1 Umiddelbar respons på fangst og mærkning

Figur 7 viser positionerne for to hinder fem dage efter mærkningen i september 2019. Det fremgår, at dyrene forbliver inden for et par kilometer fra mærkningsstedet, og at de i løbet af de fem dage opholder sig tæt på dette. Der er således ikke indikation af at fangsten og mærkningen traumatiserer dyrerne i et omfang, der får dem til at søge væk fra området. Det er dog observeret, at en af de mærkede hinder under senere fangstforsøg vægrede sig ved at gå ind under nettet, hvilket antyder, at dyrene opnår erfaring med udstyret.

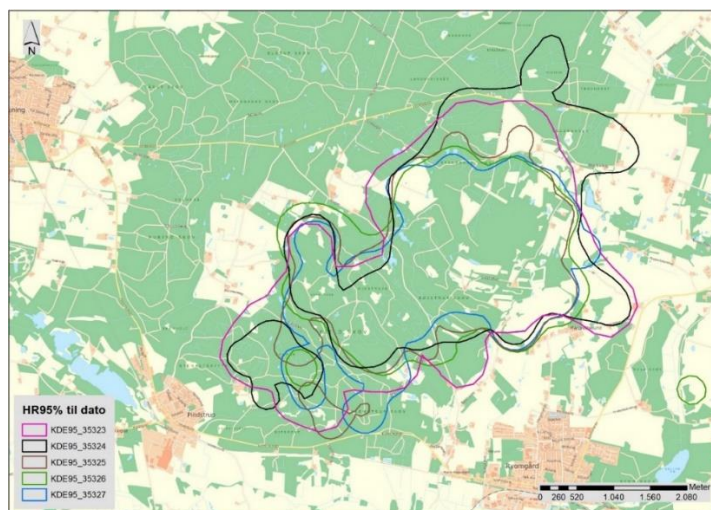
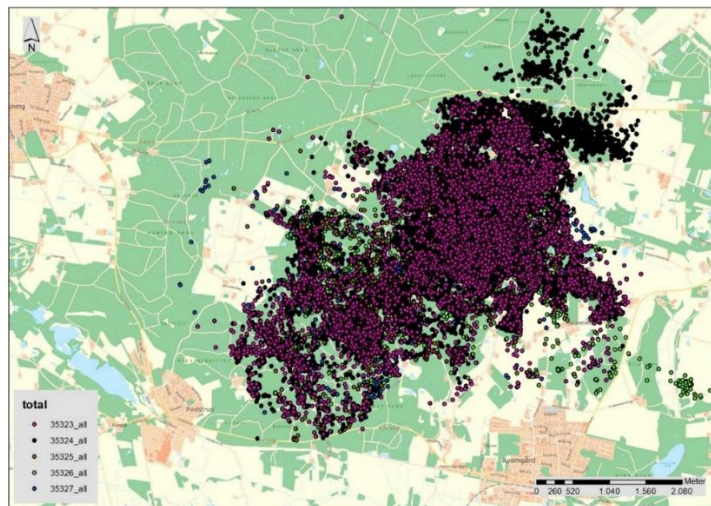
Figur 7. Positionerne for to mærkede hinder dagene efter fangst og mærkning i september 2019.

4.2 Homerange og aktivitetsmønster

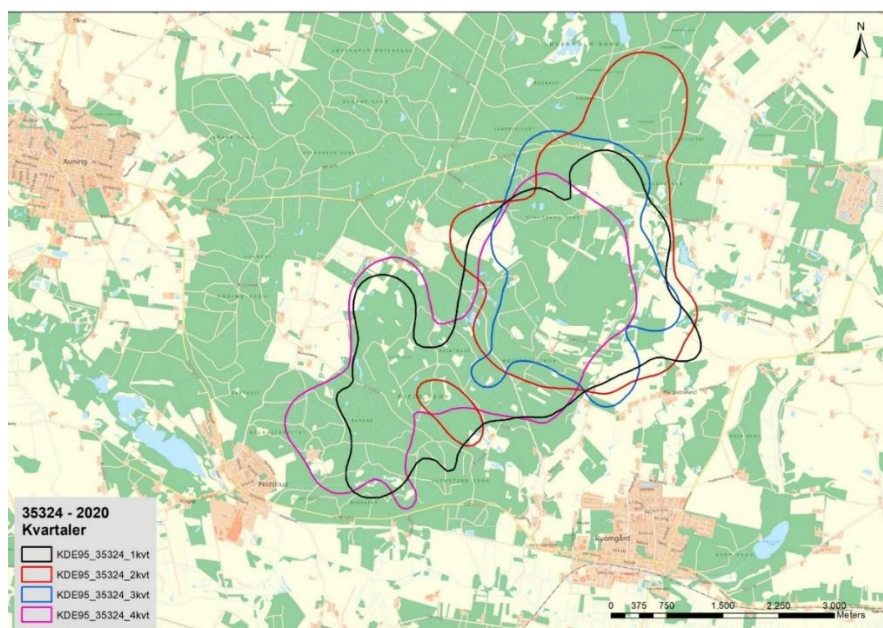
Figur 8 (øverst) viser for de 5 hinder for den samlede periode september 2019 til november 2021 i alt ca. 81.000 positioner. Figur 8 (nederst) viser det samme, men med præcisering af HR95%, hvilket indikerer det område, hvor dyrene tilbringer 95% af tiden. Disse varierer for de fem dyr fra 955 ha til 1.445 ha med et gennemsnit på 1.136 ha. Samtidig ses, at alle dyr er forholdsvis stedfaste, og at de i meget vid udstrækning forbliver i Løvenholm-Rosenborg-Fjeld-Bøjstrup-Stadsborg-området og kun i meget begrænset omfang går nord for hovedvej 16.

For de enkelte dyr varierer homerange i løbet af året. For hind nr. 35324 var den i gennemsnit 960 ha med et udsving fra 665 ha (3. kvartal) til 1.161 (1. kvartal) (Figur 9).

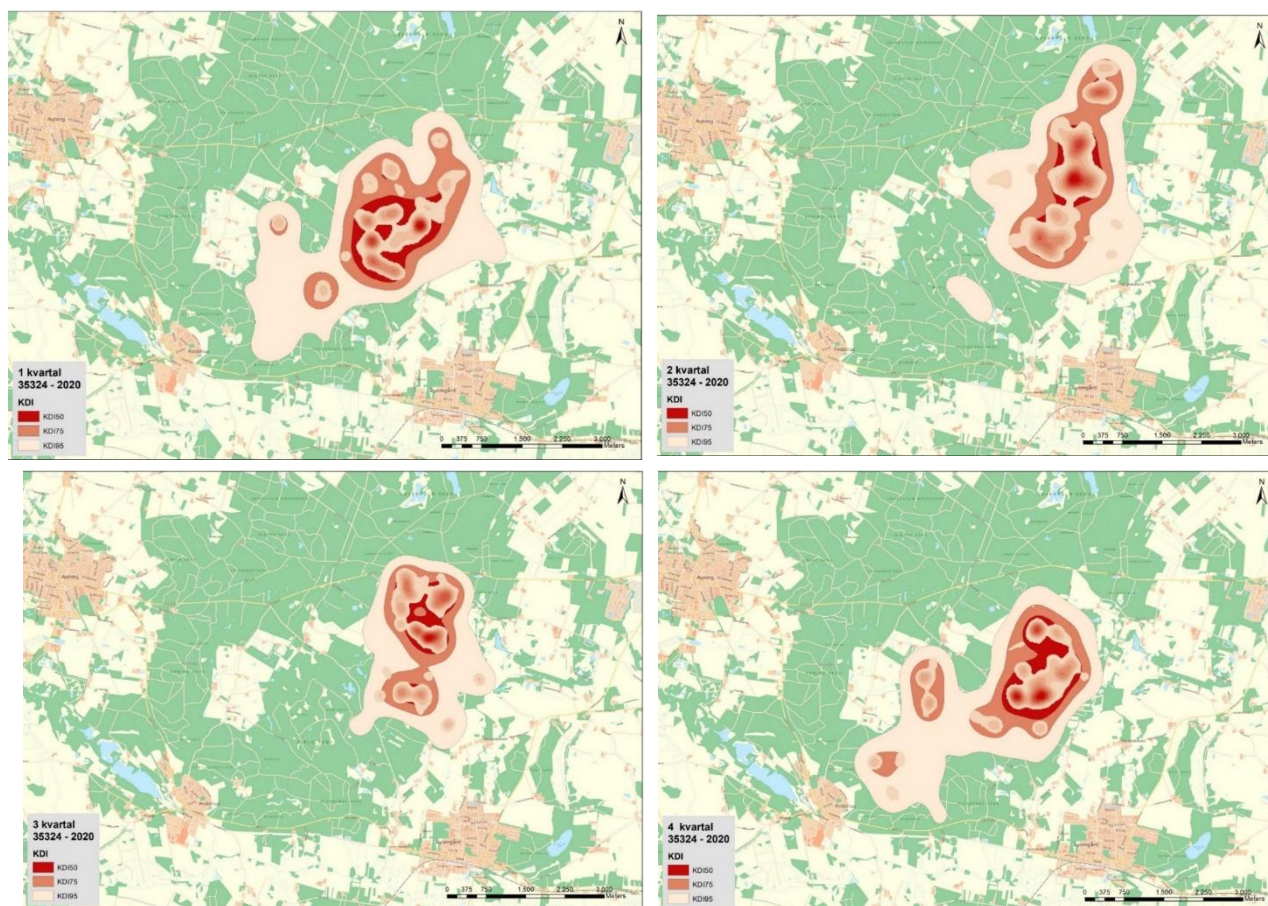

Figur 8. Geografisk udbredelse af ca. 81,000 registrerede positioner for de fem mærkede hinder i periode september 2019 til oktober 2021. HR står for homerange, og HR95% angiver de polygoner inden for hvilke dyrene opholder sig 95 % af tiden.

Figur 9. Hind nr. 35324. Variation i opholdsområde (HR) i forhold til årstid (kvartaler). Opholdsområdet er mindst i kalvetiden og størst i vinterhalvåret

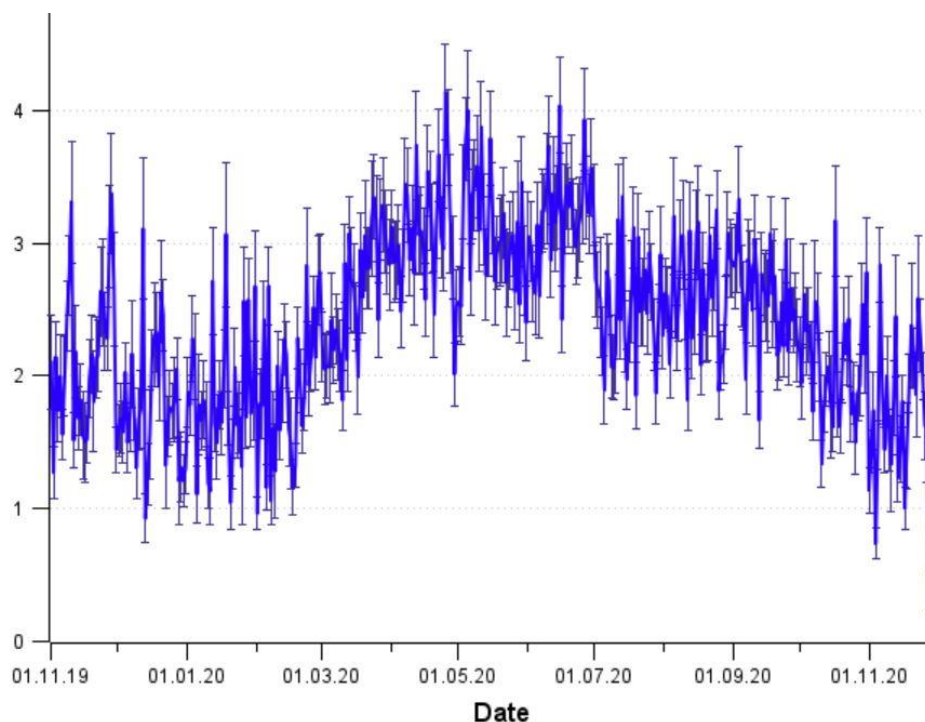
GPS-mærkningen kan omsættes til mere præcis lokalisering af dyrenes foretrukne opholdsområder, hvor Figur 10 ud over 95%-niveauet viser de områder, hvor hind nummer 35324 i 1. til 4. kvartal opholder sig 75 hhv. 50 % af tiden, og hvor der er indlagt hotspots, der viser områder med højeste densitet af positioner. Det fremgår, at hinden er mest stedfast i 2. og 3. kvartal, hvilket formentlig kan tillægges, at den her har sat og går med kalv. De meget tydelige hotspots i 4. og 1. kvartal indikerer foderpladser i området og vidner om, hvor stor tiltrækning disse har på dyrene.

Figur 10. Hind 35324. Opholdsområdets afhængighed af årstid. Samtidig er indlagt tre niveauer af opholdstid: 95, 75 og 50% samt hotspots (røde pletter). Der er stort sammenfald mellem disse hotspots og foderpladser, hvilket viser dyrenes præference for adgang til foder.

Aktivitetssensorerne i halsbandede registrerer primært op- og nedbevægelser, som dyrene foretager med hovedet, og er dermed et udtryk for især fødesøgning ved græsning. Det er kendt fra andre undersøgelser, at krondyr her udviser meget stor variation over året, og dette er også kommet til udtryk i resultaterne fra mærkningen i Løvenholmområdet. Figur 11 viser en årscyklus (november 2019-november 2020) for én af de mærkede hinder (den der blev nedlagt), hvor det fremgår, at aktivitetsniveauet ud over at svinge betydeligt i løbet af døgnet er lavt i vinterhalvåret og stiger i løbet af marts, kulminerer i maj-juni, ligger forholdsvis højt i sensommeren og aftager fra begyndelsen af september. Det laveste aktivitetsniveau ligger ses således i løbet af jagtsæsonen.

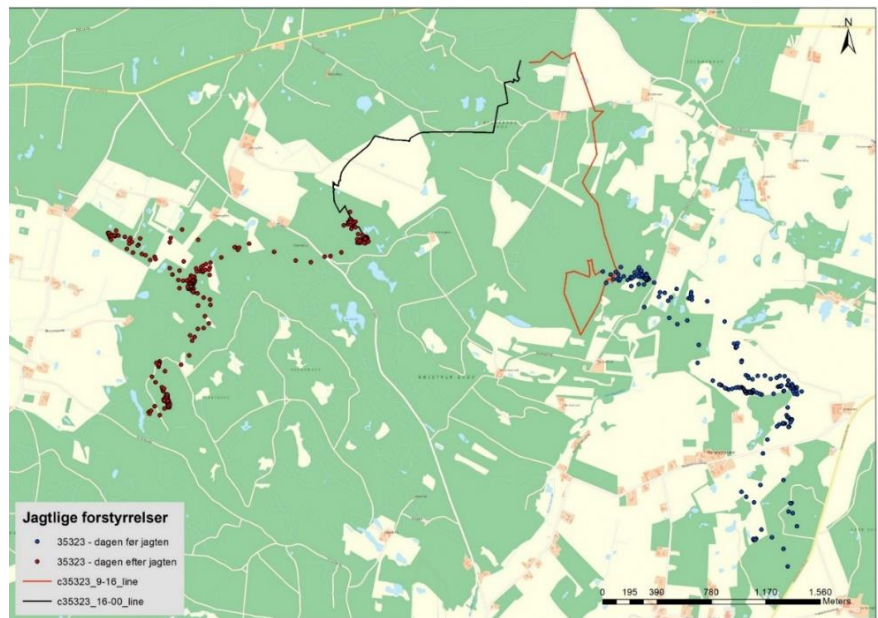
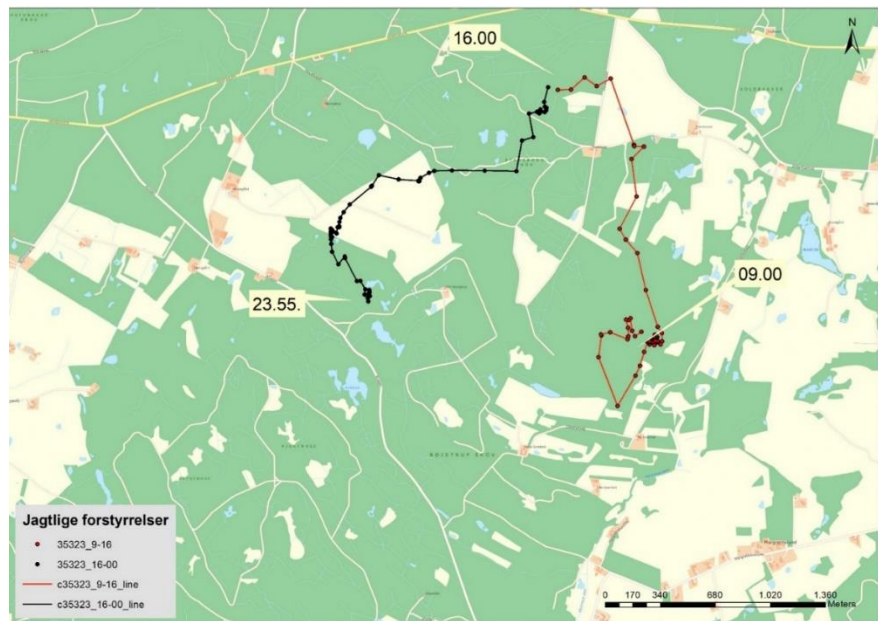

Figur 11. Hind 35323. Aktivitetsmønster i forhold til tidspunkt på året.

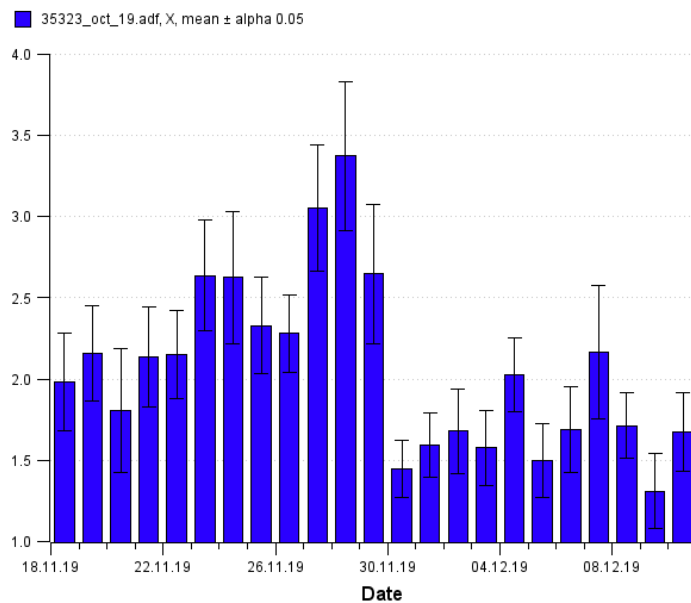
4.3 Respons på jagt

GPS-mærkning af hjortevildt giver et meget brugbart grundlag for at vurdere dyrenes respons på forskellige stimuli fx forstyrrelser. Jagt spiller her en væsentlig rolle, og det muligt ud fra de dyr, der er mærket i Løvenholm-projektet, at foretage en analyse. Hind nummer 35323 er et godt emne, da der foreligger data på dette dyrs ophold og bevægelser i området i perioden september 2019 til ultimo november 2020, hvor det blev nedlagt. Det har således været udsat for jagt over en hel sæson samtidig med, at det har været muligt at indsamle data for dyrets aktivitetsmønster, efter at Halsbåndet blev generhvervet. Figur 12 (øverst) viser denne hinds positioner på en dag med tryk-jagt i dens opholdsområde. I morgentimerne på jagtdagen stod den forholdsvis stille, mens den efter, at jagten sættes i gang, foretog en vandring mod nord, således at den ved jagtens afslutning befandt sig ca. 2 km nord for det oprindelige opholdsområde. I løbet af aftenen bevægede den sig yderligere ca. 2 km men denne gang mod sydvest, således at den tog ophold i et nyt område ca. 1,5 km fra udgangspunktet. Figur 12 (nederst) viser samme forløb, men med positioner for hinden dagen før og dagen efter jagten. Grafen indikerer, at hinden bevægede sig længere på jagtdagen end på dagen før og efter, men stadig i samme størrelsesorden. Positionspunkterne på dagen efter jagten er mere koncentreret end på dagen før jagten, hvilket tyder på, at dyret var i mindre bevægelse. Samtidig er det tydeligt, at det opholdt sig meget mere i skovområder end på åben land efter jagten end før, med andre ord søgte dækning efter jagten.

Figur 12. Hind 35323. Opholdsområde og bevægelse før, under og efter drivjagt.

Det mest afgørende tegn på respons på den jagtlige forstyrrelse er aktivitetsniveauet, som har kunnet aflæses af det generhvervede halsbånd. Dette fremgår af Figur 13, hvor det kan ses, at det mærkede dyr udviste en meget tydelig og signifikant fald i aktivitet dagen efter jagten. Resultatet viser, at denne hind opretholdt det lave aktivitetsniveau i i hvert fald 11 dage efter den pågældende jagtdag. Den blev efterfølgende nedlagt. Sammenholdt med dyrets opholdsområder, der skiftede fra åben land til skov efter jagten, giver aktivitetsfaldet et meget tydeligt billede af, at hinden responderer på jagten ved at ændre opholdssted og bruge mindre tid på fx at æde og formentligt mere tid på at sikre.

Figur 13. Hind 35323. Aktivitetsniveau før og efter tryk-jagt. Fejllinjerne angiver 95%-konfidensniveauet.

5 Diskussion

Med hensyn til den praktiske del af projektet, herunder især fangstmetoden synes resultatet at være ret entydigt, at anvendelse af faldnet er brugbar set i forhold til en vurdering af omkostninger kontra udgifter, hvilket bekræftes af erfaringer fra andre danske projekter, fx Ovstrup Hede. Dette ikke mindst sammenlignet med brug af bedøvelsesgevær på fritgående dyr, der er meget ressourcekrævende. Faldnet synes også at være mere effektiv og skånsom end brug af fangbure/fælder, ikke mindst fordi faldnettene forholdsvist effektivt fikserer dyrene og beskytter dem mod fysiske skader. Muligheden for at fange et antal dyr pr fangstforsøg optimerer kosteffektiviteten. Under gunstige forhold vil der kunne fanges op til 10 dyr pr fangst, men det frarådes at satse på mere end fem ad gangen. Ulempen ved faldnet-metoden er, at den egner sig dårligt til fangst af gevirbærende dyr. Er der behov for fangst af større hjorte, skal dette indgå i den tidsmæssige planlægning af fangst.

Bestanden af kron dyr på og omkring Løvenholm er anslået til ca. 400 dyr, og i hvilket omfang de 5 dyr, der foreløbigt er GPS-mærket i projektet, kan anses som repræsentative for den samlede bestand, er der ikke mulighed for at fastslå. Alle mærkede dyr er voksne hinde, og det er usandsynligt, at disses udbredelsesområder præcist afspejler udbredelsesområderne for andre individgrupper, fx hjorte, der formodes at have mere omfattende vandringsmønstre og større homeranges. Men alene ud fra resultaterne fra hindeerne synes det at kunne fastslås, at dyrene er forholdsvis stedfaste i området omkring syd-Løvenholm, Rosenborg, Fjeld, og Bøjstrup, og at der ikke sker udveksling med nabobestande nord for hovedvej 16, dvs. med de nordlige dele af Løvenholm, Fuglsø Mose m.v. Der er opsat fangstnet nord for hovedvej 16, men det er ikke lykkedes at fange/mærke dyr her. Så der foreligger ikke p.t. resultater, der kan afklare evt. sammenhæng mellem dette område og fx Fuglsø Mose-området, hvor der ikke er større veje, der kan danne barriere. Undersøgelsens resultater indikerer, at bestanden syd for hovedvej 16 er rimelig stedfast, og det giver derfor mening at tilrettelægge en integreret forvaltning af denne bestand, uden at nordligere arealer nødvendigvis inddrages. Størrelsen af homerange for de mærkede dyr matcher tidligere resultater fx Olesen m.fl. 2009, der fastslog en variation i homerange fra 500 til 1.100 ha afhængig af årstid.

Det er ikke på det foreliggende grundlag muligt at analysere dyrenes habitatvalg og/eller -præference som gennemført fx i Olesen m.fl. 2009. Dermed kan det heller ikke for nuværende afklares, i hvilket omfang dyrene præfererer fx sårbare skovkul-

turer, hvor de gør skade. Det vil i en mere gennemgribende resultatanalyse kombineret med driftskort kunne undersøges, hvor lang tid, på hvilke tidspunkter og med hvilket aktivitetsmønster de mærkede dyr opholder sig i forskellige habitattyper. De foreløbige resultater viser en tydelig præference for områder, hvor der fodres. Men der er ingen indikationer af, at dette nødvendigvis aflaster produktionsarealer. Resultaterne viser også, at dyrenes respons på jagt er at søge dækning i skovområder, hvor de forholder sig mere passive end før jagten. Det kan ikke fastslås, om dyrene under sådanne "efter-jagt"-ophold i skovområder giver anledning til intensivning af skader fx ved skrælning.

Projektet til GPS-mærkningen af krondyr i Løvenholmområdet afsluttes formelt ultimo 2021 med denne rapport. Det videreføres dog i den forstand, at de opstillede fangstnet forbliver aktive ind til videre, og at Aarhus Universitet som et led i et generelt ønske om at udbygge viden om kronvildt vil bistå med assistance til fangst og mærkning, hvortil der fortsat er et antal haldbånd til rådighed. Resultaterne af de gennemførte og evt. fremtidige mærkninger vil indgå i Aarhus Universitets mere overordnede forskningsprogram og her blive integreret i publikation af tilsvarende projekter, fx på Ovstrup Hede¹, hvor samme metodologi anvendes. Dansk Jagtakademi vil bistå med assistance til både den praktiske del og evt. videre afrapportering.

En del af formålet med projektet var at bringe viden til den lokale dialog om fælles forvaltning af hjortevildt i Løvenholm-området. Projektet har i den sammenhæng været præsenteret på to lokalmøder hhv. i september 2020 og november 2021. Disse møder har været tilrettelagt af Løvenholm Gods med bistand fra Aarhus Universitet m.fl. De har været rettet mod lodsejere i området, og der var på første møde deltagelse af 67 ejendomme svarende til ca. 7.000 ha. På 2021-mødet blev de foreløbige resultater af mærkningsprojektet fremlagt, og der blev udtrykt stor interesse herfor. Mødet resulterede i nedsættelse af en arbejdsgruppe, der vil søge at udvikle et lokalt samarbejde mellem lodsejere, og i dette vil styrkes af de kommende data og resultater af mærkningen af krondyr

6 Konklusion

Der er følgende overordnede konklusioner på projektet:

Faldnet er en funktionel og kosteffektiv metode til fangst af ikke-gevirbærende krondyr til mærkning. Resultaterne tyder ikke på, at fangst og mærkning påvirker ikke dyrene i retning af at søge væk fra området.

Krondyrbestanden i den sydlige del af Løvenholm, Rosenborg, Fjeld og Bøjstrup ser ud til at være forholdsvis stedfast og som sådan en egnet enhed til integreret forvaltning i dette område. Større veje, fx hovedvej 16 er en betydelig barriere for dyrenes færdsel mod nord.

Fodring har stor indflydelse på dyrenes valg af opholdssted, men de færdes i alle habitattyper. Jagt har stor betydning for deres opholdssted og aktivitetsniveau, hvor det ses, at dyr i perioden efter jagt søger dækning i skovområder og er mindre aktive, herunder i fødesøgning, end forud for jagten.

Der er stor lokal interesse for projektet og dets resultater, der har været præsenteret på lokale møder for lodsejere.

De 4 dyr, der pt har halsbånd, følges fortsat via GPS-mærkning. Samtidig videreføres fangstforsøgene indtil foråret 2022, og der er i alt 5 GPS-halsbånd til rådighed for yderligere mærkning. Dette arbejde vil varetages af Løvenholm Gods med assistance fra Aarhus Universitet og Dansk Jagtakademi. Udgifter til dyrlægebistand dækkes af Løvenholm Gods.

---

¹ <https://projects.au.dk/da/can/kronvildt/vildtbiologiske-undersogelser/foelg-dyrene/>

7 Referencer

Hintz, D. (2019). Ændret forvaltningspraksis til håndtering af vildtskader i jordbruget, fx ændret jagtpraksis og fodringsregime (eksempel Løvenholm Gods). Indlæg konferencen Kronvildt og jordbrug – kan det forenes? Juni 2019. <https://www.lovenholm.dk/seekings/uploads/191216-Konferencerapport-kronvildt-og-jordbrug-L%C3%B8venholm.pdf>

Olesen, C.R., Madsen, T.L., Madsen, P., Petersen, H.S. & Buttenschøn, R.M. (2009). Hvor foretrækker krondyr at være, og hvordan bruger de landskabet? I: Kanstrup, N., Asferg, T., Flinterup, M., Thorsen, B.J. & Jensen, T.S.(red.). Vildt & Landskab: resultater af 6 års integreret forskning i Danmark 2003-2008. https://www.e-pages.dk/hobo/files/vildt_og_landskab_final_ipaper.pdf.